

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק א)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק I	—	פרק ראשון	—	(30×1)	—	30 נקודות
		פרק שני		(30×1)		30 נקודות
חלק II	—	פרק שלישי <u>או</u> פרק רביעי	—	(20×2)	—	40 נקודות
		סה"כ				100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.

במקום חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות,

המובאות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

$(3 \times 13\frac{1}{3})$ — 40 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

חלק I — לאומיות

בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:
על שאלה אחת מן הפרק הראשון ועל שאלה אחת מן הפרק השני.

פרק ראשון — קטעי מקור (30 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-2.

1. הגורמים ללאומיות, העיר העברית

- א. הסבר את ההשפעה של תהליך התיעוש והעיור על צמיחת הלאומיות באירופה במאה ה-19. הצג גורם נוסף לצמיחת הלאומיות באירופה. (15 נקודות)
- ב. לפניך קטע מזיכרונותיו של עקיבא אריה וייס, ממייסדי העיר תל אביב. קרא אותו וענה על השאלה שאחריו.

כשיצאתי מביתי על מנת לעלות לארץ-ישראל [...] נדהמתי לשמע הבשורה הרעה על פטירת מנהיגנו הגדול. [...] ומרוב ייאוש חשבתי: איך תקום לנו ארץ-ישראל באין הד"ר הרצל אתנו? התנחמתי בזה שהקדמתי לעלות לארץ. [...]

והנה חיפשתי עצות בין אנשי היישוב הארץ-ישראלי, מה המעשה אשר לדעתם יש להתחיל, כדי להמשיך את הציונות גם לאחר מות יוצרה, עד שפתאום נצנץ רעיון במוחי: [...] חברה חדשה לפי תכנית "תל אביב" [אלט-ניי-לאנד] צריכה להיווסד ויהי מה!

וכדי לרכוש את מספר האנשים הפעילים, עלינו לייסד את החברה החדשה, וראשית מעשיה של החברה צריכה להיות: לגשת לבניין עיר עברית למופת, מושבות עבריות ישנן בארץ, ועכשיו הגיעה השעה להתחיל בבניין ערים. על ידי בניין העיר הראשונה נרחיב את היכולת והאפשרות לקליטה נוספת של מתיישבים חדשים, שיתעסקו במקצועותיהם וירוויחו כדי מחייתם. ועל ידי כך יהיו כוח מושך גם לאחרים בגולה, שיעלו אחריהם ארצה.

(מעובד על פי שנקר, י' [2005]. **על סיפה של ארץ חדשה**. ירושלים: תל, עמ' 85-86)

על פי הקטע, הסבר את התרומה של הקמת העיר תל אביב לביסוס התנועה הציונית בארץ-ישראל.

על פי מה שלמדת, הצג את המאפיינים של צורת התיישבות נוספת שנוסדה בארץ-ישראל בתקופה זו. (15 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

2. השינויים שיצרה הלאומיות באירופה

א. עיין במפות II-I שבנספח.

על פי המפות, הבא שלוש דוגמאות לשינויים שחלו במפה המדינית של אירופה בעקבות התעוררות הלאומיות המודרנית בשנים 1815-1920. (14 נקודות)

ב. בחר באחת מן הארצות: יוון, פולין, גרמניה, איטליה.

בארץ שבחרת, תאר את השלבים העיקריים במאבק של התנועה הלאומית והסבר גורם אחד שסייע למאבק זה. (16 נקודות)

פרק שני (30 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 3-4.

3. פיתוח תודעה לאומית ועיצוב החברה

- א.** הצג שתי דרכים לפיתוח תודעה לאומית, והסבר את החשיבות של פיתוח תודעה לאומית לבני הלאום. (12 נקודות)
- ב.** הוויכוח על חברת המופת הרצויה במדינה אופייני לתנועות לאומיות. הצג את המאפיינים של חברת המופת הרצויה בארץ ישראל על פי שתי גישות בתנועה הציונית. (18 נקודות)

4. התנועה הציונית במלחמת העולם הראשונה, הצהרת בלפור

- א.** הסבר את השיקולים שהביאו להחלטה של הנהגת התנועה הציונית לנקוט עמדה ניטרלית בזמן מלחמת העולם הראשונה. (12 נקודות)
- ב.** הסבר את האינטרסים של בריטניה בפרסום הצהרת בלפור. (18 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם לא יענו על חלק II (שאלות 5-13). במקום חלק II עליהם לענות על שלוש מן השאלות הנוספות בנושא הלאומיות (שאלות 14-18), המובאות בדף נפרד שיחולק להם.

חלק II

בחלק זה שני פרקים.
 ענה על שתי שאלות מאחד הפרקים:
 פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7).
או
 פרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).

פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. בית המקדש

- א. הסבר שני גורמים שערכו את בניית בית המקדש בתקופה של שיבת ציון: גורם אחד שקשור לחברה היהודית וגורם אחר שקשור לחברה הסובבת. (12 נקודות)
- ב. הסבר שתי פעולות של נחמיה לחיזוק המעמד של ירושלים ובית המקדש. (8 נקודות)

6. מ"עם מקדש" ל"עם הספר"

- א. הצג שניים מן הקשיים של עזרא בהנהגת העם עם עלייתו לארץ-ישראל, ותאר שתי פעולות שעשה כדי להשליט את חוקי התורה ולבסס אותם. (10 נקודות)
- ב. הסבר שתי פעולות של חכמי יבנה שסייעו במעבר של עם ישראל מ"עם מקדש" ל"עם הספר". (10 נקודות)

7. הורדוס "מלך חסות"

- א. מהו "מלך חסות"? מדוע בחרו הרומאים בהורדוס להיות "מלך חסות" ביהודה? (10 נקודות)
- ב. הסבר פעולה אחת של הורדוס שנועדה לחזק את תמיכת היהודים בשלטונו, ופעולה אחרת שלו שנועדה לחזק את תמיכת הרומאים בשלטונו. (10 נקודות)

פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד או פראג (לכל שאלה — 20 נקודות).

עיר מדגימה — בגדד

ענה על שתיים מן השאלות 8-10.

8. בגדד — מוסדות

- א. הצג שני מוסדות שפעלו בעיר המוסלמית, והסבר כיצד תרם כל אחד מהם לחיי התושבים בעיר. (10 נקודות)
- ב. הצג שניים ממוסדות ההנהגה העצמית של היהודים בבגדד, ותאר את התפקידים של כל אחד מהם. (10 נקודות)

9. העיר בעולם המוסלמי ומעמד היהודים בה

- א. העיר המוסלמית הייתה מחולקת לכמה רבעים. הסבר כיצד שיקפה חלוקה זו את הרכב האוכלוסייה ואת המעמדות בעיר. (10 נקודות)
- ב. ליהודים בח'ליפות המוסלמית היה מעמד של "בני חסות". הסבר מהו מעמד זה, והצג יתרון אחד שלו וחסרון אחד שלו לחיי היהודים בח'ליפות. (10 נקודות)

10. בגדד — תרבות

- א. הסבר כיצד סייעו הח'ליפים להתפתחות המדע והתרבות בעיר בגדד. (8 נקודות)
- ב. הצג את תחומי הידע שעסק בהם הרב סעדיה גאון, ותאר את תרומתו לקהילה היהודית בזמנו. (12 נקודות)

עיר מדגימה — פראג

ענה על שתיים מן השאלות 11-13.

11. העיר הנוצרית — מוסדות והנהגה

- א. הצג מוסד כלכלי אחד ומוסד חינוכי-תרבותי אחד שפעלו בעיר הנוצרית, והסבר כיצד תרם כל אחד מהם לחיי התושבים בעיר. (10 נקודות)
- ב. הסבר את חשיבות הסמכות שהייתה ל"קהל" (ההנהגה היהודית) לתקן תקנות הנוגעות לחיי היהודים באירופה הנוצרית. אילו אמצעי אכיפה היו להנהגה היהודית באירופה בתקופה זו? (10 נקודות)

12. השלטון בפראג ויחסו ליהודים

- א. מדוע נהפכה פראג למרכז מדיני במאה ה־16? (8 נקודות)
- ב. הצג שני צעדים שנקט השלטון במאה ה־16 כלפי היהודים בפראג, והסבר מדוע נקט השלטון כל אחד מן הצעדים האלה. (12 נקודות)

13. אישים בולטים בקהילה היהודית בפראג

- א. הגדר את המושג "יהודי החצר", והבא שתי דוגמאות לתרומה של מרדכי מייזל לקהילה היהודית בפראג. (10 נקודות)
- ב. הסבר את הביקורת של המהר"ל מפראג על החינוך בתקופתו, והצג שינוי אחד שהציע בתחום זה. (10 נקודות).

בהצלחה!

שים לב!

שאלות 14-18 מיועדות אך ורק לתלמידים שאושר להם

מבחן מותאם.

(מדבקה סגולה)

שאלות 14-18 הן בנושא **לאומיות**. ענה על שלוש מן השאלות האלה.

(לכל שאלה – $13\frac{1}{3}$ נקודות; סך-הכול – 40 נקודות)

14. תאר את המצב המדיני ואת המצב החברתי-כלכלי **לפני** תחילת המאבק הלאומי ב**אחת** מן

הארצות: יוון, פולין, גרמניה, איטליה.

15. הסבר שלושה קשיים ייחודיים שהיו לתנועה הציונית בראשית דרכה.

16. על פי ספרו של הרצל "מדינת היהודים", הסבר מהי הבעיה של העם היהודי בגולה, ומהו הפתרון שלה.

17. תאר את הפעילות של אליעזר בן יהודה להחייאת השפה העברית, והסבר את תרומתה

לחיזוק התנועה הציונית.

18. הסבר מה היו המטרות של הקמת ארגון "השומר", והצג שתיים מפעולותיו.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח לשאלה 2: מפה II — אירופה, 1920

